

Юлія Уманська

к.е.н., доцент,

Запорізький національний університет,

Анастасія Гнідкова

студентка,

Запорізький національний університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне функціонування та розвиток вітчизняних підприємств залежать від формування їх керівним складом кожного управлінського рішення з урахуванням безпекового аспекту. Це обумовлено тим, що ймовірність виникнення та заподіяння шкоди через дію зовнішніх та внутрішніх загроз є максимально високою. Дії суб'єктів безпеки покликані сприяти застосуванню захисних заходів, зменшити можливі втрати та мінімізувати витрати на ліквідацію наслідків. Основою ефективних дій суб'єктів безпеки має бути інформація про зміни середовища функціонування, представлена у формі обліково-аналітичного забезпечення.

Кожен з етапів життєвого циклу підприємства супроводжується збиранням, аналізуванням та передаванням інформації між різними рівнями управління для розроблення та прийняття адекватних до ситуації управлінських рішень. Для задоволення інформаційних потреб широкого кола користувачів у системі управління необхідна інформація з різним наповненням, рівнем опрацювання, перевірки та доступності. Окрім роботи певної групи працівників щодо формування інформаційного забезпечення, важливим є формування інформаційних каналів та досягнення максимальної автоматизації всіх процесів.

У сфері забезпечення безпеки, крім названих умов, важливими є ще дві, а саме своєчасність отримання інформації та секретність. Перша умова пов'язана з можливістю мінімізації негативного впливу викликів, ризиків та загроз на рівень безпеки підприємства шляхом своєчасної реалізації відповідних захисних заходів через прийняття відповідних управлінських рішень суб'єктами безпеки. Секретність передбачає чітке визначення кола користувачів із певним рівнем доступу до інформації, яка стосується питань економічної безпеки підприємства. Основою інформаційного забезпечення системи управління є облікова та аналітична інформація.

У сучасних умовах обліково-аналітична інформація не лише передбачає узагальнення інформації бухгалтерського обліку з подальшими застосуванням методів економічної аналізу, але й вимагає комплексного підходу для визначення змін у внутрішньому та зовнішньому бізнес-середовищі.

Можливість використання облікової інформації суб'єктами господарювання для задоволення різноманітних інформаційних потреб і прийняття економічних рішень з метою вирішення конкретних проблем і досягнення поставлених цілей забезпечується якісними властивостями самої облікової інформації.

Обліково-аналітична інформація – це результат функціонування певної системи, яка включає джерела інформації, об'єкти обліку, аудиту та аналізу, інформаційні потоки та інформаційні канали для передачі результатів користувачам. За цими ознаками можна говорити про існування системи обліково-аналітичного забезпечення, яка складається із підсистем обліку, аудиту та аналізу. Необхідність включення до складу цієї системи підсистеми аудиту мотивована необхідністю перевірки облікової інформації, і лише після цього застосовуються аналітичні методи обробки інформації, що уможливорює досягнення необхідного ступеня її достовірності [3, с. 243-244].

Ефективне функціонування системи економічної безпеки підприємства залежить передусім від можливості отримати та використати за прямим призначенням якісну інформацію про зміну зовнішнього і внутрішнього середовищ певного суб'єкта господарювання. Задоволення інформаційних потреб користувачів – суб'єктів економічної безпеки – є головним завданням обліково-аналітичної системи.

Обліково-аналітична система – це система, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, включаючи оперативні дані, і використовуючи для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та інші види інформації шляхом застосування аналітичних і економіко-математичних методів дослідження, що уможливорює формування інформаційної бази для прийняття адекватних до ситуації рішень, зокрема в межах системи економічної безпеки підприємства.

Необхідно зауважити, що управління економічною безпекою підприємства – це неперервний процес отримання інформації про рівень безпеки та ймовірність виникнення та розвитку викликів, загроз і ризиків із подальшим напрацюванням адекватних до ситуації управлінських рішень. Відповідно до цього, обліково-аналітична інформація має відповідати таким вимогам:

- чітко та достовірно відображати в зовнішній та внутрішній звітності всі господарські операції, що здійснюються на підприємстві;
- подавати суб'єктам безпеки інформацію про поточний рівень економічної безпеки шляхом розрахунку найважливіших якісних та кількісних показників;
- виявляти, ідентифікувати та відстежувати розвиток внутрішніх та зовнішніх викликів, ризиків та загроз;
- протидіяти промислому шпигунству та витоку конфіденційної інформації;
- формуванню інформаційну базу для прийняття рішень у процесі управління економічною безпекою підприємства [1, с. 408].

На основі вище поданого можна визначити основні напрями застосування обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства:

- моніторинг поточного рівня економічної безпеки підприємства загалом та в розрізі основних функціональних складових;
- задоволення інформаційних потреб суб'єктів безпеки (внутрішніх та зовнішніх);
- уможливлення врахування безпекового аспекту під час прийняття та реалізації кожного рішення менеджерами підприємства;
- відстеження зміни рівня економічної безпеки підприємства під впливом викликів, ризиків та загроз;
- оцінка та забезпечення більш ефективного використання наявних ресурсів;
- узгодження інтересів підприємства та зовнішнього середовища функціонування, інтересів власників, менеджерів та працівників із метою забезпечення сталого розвитку суб'єкта господарювання [2, с. 60].

Функції системи обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства можна окреслити такою сукупністю:

- інформаційна, яка полягає в забезпеченні інформацією про рівень економічної безпеки, ступінь впливу ключових загроз і ризиків внутрішніх та зовнішніх суб'єктів безпеки;
- облікова, яка передбачає відображення всіх фактів господарської діяльності підприємства;
- контрольна, яка уможливорює здійснення перевірки первинної облікової інформації, контролю за ефективністю дій суб'єктів безпеки;
- аналітична, яка дає змогу на основі первинної облікової інформації здійснювати ретроспективний, поточний та стратегічний аналіз.

Відповідно до зазначеного обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства можна визначити як:

- діяльність, що передбачає збирання, узагальнення, відокремлення та систематизацію інформації, яка вказує на зміну рівня економічної безпеки підприємства;
- задоволення інформаційних потреб користувачів — суб'єктів безпеки (внутрішніх та зовнішніх).

Узагальнюючи, можна ствердити, що обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства повинно бути спрямовано на:

- своєчасне надання суб'єктам безпеки повної та об'єктивної інформації про поточний рівень економічної безпеки підприємства;
- оперативне інформування про зміни рівня ключових показників діяльності підприємства, що може вказувати на виникнення та дію викликів, ризиків та загроз;
- відстеження зміни ділових взаємозв'язків зі споживачами, посередниками, постачальниками, конкурентами, місцевими органами влади для характеристики зовнішнього середовища функціонування;
- забезпечення внутрішнього контролю за господарськими процесами на підприємстві;
- забезпечення секретності обліково-аналітичної інформації, яка має безпекове значення;
- оперативне уточнення інформації за запитом суб'єктів безпеки;
- участь у розробленні та реалізації захисних заходів у сфері економічної безпеки [4, с. 284].

Досягнення необхідного рівня безпеки певного суб'єкта господарювання залежить від ефективності прийняття суб'єктами безпеки кожного управлінського рішення. Основою розроблення, реалізації та контролю за виконанням управлінського рішення повинно бути інформаційне підґрунтя, яке формується обліково-аналітичним забезпеченням.

Система обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства повинна об'єднувати через інформаційні потоки підсистеми обліку, аудиту та аналізу з метою найбільш повної характеристики фактичного рівня економічної безпеки, визначення причин зміни та можливі наслідки. Залучення обліковців, аудиторів та аналітиків до процесу забезпечення безпеки повинно сприяти удосконаленню системи економічної безпеки та більш гнучкій та адекватній реакції на зміни середовища функціонування, формуючи безпечне підґрунтя сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Голячук Н. В. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 408–410.
2. Штангрет А. М. Обліково-аналітичне забезпечення процесу гарантування економічної безпеки підприємства. Наукові записки [Української академії друкарства]. 2013. № 2. С. 58–63.
3. Белова, І. М. Суть управлінського обліку та його місце в системі управління підприємством. Інноваційна економіка. 2015. № 2. С. 240–245.
4. Белова І. М. Організація стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємства. Обліково-аналітичне й організаційно-правове забезпечення діяльності підприємства в умовах інституційних трансформацій: монографія. Тернопіль : Вектор. 2017. С. 274–293.